

UMJESTO PREDGOVORA — UPOZORENJE!

U organizaciji Odbora za ekonomske nauke u Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti je organizovan Naučni skup: *Stanovništvo Crne Gore — struktura i projekcije*. To je prvi skup u ciklusu rasprava o problemima stanovništva u Crnoj Gori, koje će Crnogorska akademija nauka i umjetnosti organizovati u sljedećim godinama u saradnji sa Univerzitetom Donja Gorica — UDG, MONSTAT-om i Institutom za strateške studije i projekcije — ISSP, kao i sa Centrom za demografska istraživanja Instituta društvenih nauka iz Beograda. Naredni skupovi će, između ostalog, biti posvećeni metodologiji popisa stanovništva Crne Gore 2021. godine, kao i nastavi iz oblasti demografije u crnogorskom srednjem i visokom obrazovanju.

Radovi u ovom zborniku su prezentovani na naučnom skupu koji je bio i posjećen i veoma diskusion. Istina, šira javnost, što se može zaključiti iz interesovanja medija, nedovoljno je zainteresovana za ove teme. U vremenu kada informacije i vijesti žive nekoliko dana, dugoročniji problemi, kakvi su problemi stanovništva, nijesu medijski kompetitivni. Nažalost, nijesu kompetitivni ni u istraživačkom smislu. Sem Instituta za strateške studije i projekcije i Filozofskog fakulteta u Nikšiću, kao i Fakulteta za kulturu i turizam UDG-ja, ne postoji interesovanje za istraživanja u ovoj oblasti. Prosto je nevjerovatno koliko razne strategije razvoja, pristupanje EU, razne politike socioekonomskog razvoja ne uzumaju u obzir dugoročne tendencije u razvoju stanovništva. Ne primjećuje se da je riječ o tektonskim poremećajima. Skoro da se može reći: o „demografskom cunamiju” koji se već obrušio na Evropu, region i samo što nije i na Crnu Goru. Kao i svaki cunami, najviše pogađa one najmanje i najmanje otvorene. To je slučaj i sa stanovništom Crne Gore.

Zašto je to tako? Zašto se u Crnoj Gori ne vodi dugoročnija i konzistentnija populaciona politika? Zašto ne postoji savjetodavno tijelo vlade za ovu oblast? Zašto smo danas u istraživačkom kadru lošiji nego prije 30 godina, kada je Institut za društveno-ekonomska istraživanja („Boškov institut”) imao značajne međunarodne rezultate u ovoj oblasti? Zašto se toliko govori o npr. evropskim integracijama, ulaže u istraživanja u ovoj oblasti, a ne znamo „hoće li koga biti

kada uđemo tamo” i da li ćemo biti kao nacija prestari za te nove, tzv. evropske ideje? Da li imamo snage da na sebe gledamo informacijama (brojem, strukturom, prosječnom starošću...) iz budućnosti? Iz 2050? Iz 2100? Taj zombijeovski odgovor tipa: „Baš me briga šta će biti poslije mene” jedan je od najpogubnijih odgovora, koji će, siguran sam, prije ili kasnije uništiti identitet Crne Gore... To je samo druga strana današnje nakaradne političke filozofije: „Svijet počinje od mene!” Ako svijet počinje od mene, sa mnom se i završava... To je današnja politička mantra u Crnoj Gori. Mantra koja vodi u nazadak, u nestajanje... Mantra koja ubija stvaranje, stvaraoca, umjetnike, preduzetnike... Bez istraživačkog, preduzetnog, inovativnog, riječju stvaralačkog pristupa životu nestajanje postaje sudbina u globalnom svijetu... Nažalost, mnogi u Crnoj Gori još žive u plemenima i u nekim davno završenim ratovima. Ipak, vjerujem u mlađu generaciju (a ona je, na nesreću, sve manja), samo sa njima možemo ići naprijed, odnosno možemo biti učesnici u globalnoj civilizaciji.

Da li smo svjesni da su nacionalne granice sve više porozne? Zašto svi govorimo samo o neravnomjernoj, „nepravednoj” raspodjeli bogatstva među današnjih 7–8 milijardi ljudi na planeti Zemlji? A zašto ništa ne govorimo o neravnomjernoj, „nepravednoj” raspodjeli prostora i teritorija na planeti Zemlji? Da li stvarno neko misli da će se milijarde stanovnika na Istoku „sabijati” i „spavati stojeći”, dok se na Zapadu ljudi baškare, mirno leže, meditiraju u samoći. Kancerogeni nedostatak današnje zombi-mekdonaldizovane generacije jeste nepoznavanje i nerazumijevanje istorije. Nesposobnost učenja *od* i *iz* istorije. Svi su se dali u modeliranje i mehanicističko-matematičke modele. Naš način razmišljanja je ulovljen u mehanicističkom paradigmatu Dekarta i Isaka Njutna, kao što je ulovljen miš u mišolovci. A živimo u svijetu osvjetljenom kvantnom fizikom, i sve više biologijom kao sukcesorom fizičke paradigme. Holizam, kreativnost, imaginacija... Život u nepoznatom i neizvjesnosti... Da li je to prirodan ambijent za generacije sa opancima na nogama i čekićem u rukama? Mladost ima budućnost... Kakva god da je... Mladima pripada!

Da li u Crnoj Gori možemo nešto uraditi da mladih bude što više? Kako mladih koji se rađaju u Crnoj Gori, tako i onih koji će neminovno dolaziti u Crnu Goru. Moj apel je da Crnu Goru, što će reći prostor današnje Crne Gore, učinimo atraktivnom i za naše i za strane mlade talente. Rekao sam prostor, a ne državu Crnu Goru. Ne vjerujem u budućnost nacionalnih država niti bilo kakvih državnih integracija, uključujući i Evropsku uniju kao (kon)federacijsku zajednicu nacionalnih država Evrope. Vjerujem u globalnu državu... Vjerujem u regione, regija-države, u njihovu slobodu, njihovo umrežavanje na globalnom nivou. U regione pune mladosti, koji će nositi budućnost u dolazećem vremenu homodeusa — obogovljenog čovjeka.

Ja već čujem komentare onih koji ovo čitaju. Komentare iz inercije. Komentare ljudi koji ne razumiju prošlost i koji preziru budućnost jer sebe ne vide u budućnosti. Zombi ništa ne stvara da bi ga se sjećali ili vidjeli u budućnosti. Njihov izvor idealnosti je konzumerizam, a ne njegovo mišljenje.

Da li se u Crnoj Gori možemo vratiti čovjeku? Stanovništvu? Budućnosti? Vratiti se istoriji budućnosti? Vratiti ekonomiji u kojoj čovjek nije input, reproductivni materijal, „faktor proizvodnje”, već kreator novog, inovator, proizvođač ideja... Vratiti se dostojanstvu čovjeka i plemstvu duha. Budućnost i identitet svake zajednice nose ljudi stvaraoci, kreatori, umjetnici, inovatori, naučnici... Nikada političari koji u čovjeku vide samo glasača! Nikada biznismeni koji u čovjeku vide samo potrošača. Da li smo zaboravili na upozorenje Marka Miljanova: „Junak čojku konja vodi!”

Neko će reći da nemamo statističkih podataka. Nije tačno, imamo, zahvaljujući Zavodu za statistiku MONSTAT-u, sve što nam treba za buduća istraživanja. Zahvaljujući vjerovatno jednoj od najuređenijih statistika stanovništva u regionu. Koliko vas zna da popisa stanovništva u npr. Bosni, Makedoniji nije bilo od 2000. godine? Koliko vas zna da je popis stanovništva u Crnoj Gori 2011. godine bio uzorni popis prema ocjenama EUROSTAT-a?

Ipak, nije do statistike!

Do nas je!

Prof. dr VESELIN VUKOTIĆ,
predsjednik Odbora za ekonomske nauke,
vanredni član CANU